

SELETUSKIRI

maeluministri määruse „Maaeluministri määruste muutmise seoses taotluse muudatuste esitamise kuupäevaga” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 2 lõike 3, § 7 lõike 2, § 13 lõigete 2 ja 5, § 14 lõike 3, § 15 lõike 2 punktide 1–5 ja lõike 3 punkti 3, § 16 lõike 3, § 19 lõike 2, § 21 lõigete 2 ja 3, § 25 lõike 2, § 28 lõike 2, § 29 lõike 2 ning § 67 lõike 2, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670), artikli 9 lõike 2, artikli 10 lõike 1 punkti b, artikli 11 lõike 2, artikli 32 lõike 3, artikli 33 lõike 1, artikli 36 lõike 5, artikli 45 lõike 1, artikli 46 lõigete 2, 3 ja 7, artikli 50 lõigete 3 ja 9, artikli 52 lõike 1 ning artikli 37, komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 639/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, ning muudetakse kõnealuse määruse X lisa (ELT L 181, 20.06.2014, lk 1–47), artikli 4 lõike 1 punkti b, artikli 12 lõike 2, artikli 13 lõike 2, artiklite 41 ja 42, artikli 45 lõigete 4, 8 ja 10 ning artikli 53 lõike 1 alusel ning komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124) artikli 13 ja 15 alusel.

Eelnõu koosneb üheksateistkümnest paragrahvist.

Eelnõuga muudetakse:

maeluministri 29. aprilli 2015. a määrust nr 51 „Keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimikasvatuse ning maasikakasvatuse toetus“,

maeluministri 29. aprilli 2015. a määrust nr 49 „Keskkonnasõbraliku majandamise toetus“,

maeluministri 29. aprilli 2015. a määrust nr 50 „Keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus“,

maeluministri 29. aprilli 2015. a määrust nr 52 „Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus“,

maeluministri 30. aprilli 2015. a määrust nr 56 „Loomade heaolu toetus“,

maeluministri 16. veebruari 2017. a määrust nr 17 „Loomakasvatuse üleminekutoetus“,

maeluministri 30. aprilli 2015. a määrust nr 53 „Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus“,

maeluministri 22. aprilli 2015. a määrust nr 42 „Natura 2000 alal asuva põllumajandusmaa kohta antav toetus“,

maeluministri 30. aprilli 2015. a määrust nr 55 „Ohustatud tõugu looma pidamise toetus“,

maeluministri 17. aprilli 2015. a määrust nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus“ (*edaspidi määrus nr 32*),

maeluministri 5. jaanuari 2017. a määrust nr 3 „Piimalehma kasvatamise otsetoetus“,

maeluministri 14. veebruari 2020. a määrust nr 9 „Piimalehma kasvatamise otsetoetus Saaremaal, Hiiumaal, Muhus, Kihnus ja Ruhnus“,

maeluministri 22. aprilli 2015. a määrust nr 40 „Piirkondlik mullakaitse toetus“,

maeluministri 16. veebruari 2018. a määrust nr 9 „Piirkondlik veekaitse toetus“,

maeluministri 22. aprilli 2015. a määrust nr 38 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus“,

maeluministri 20. aprilli 2015. a määrust nr 33 „Puu- ja köögivilja kasvatamise otsetoetus“

maaeluministri 17. aprilli 2017. a määrust nr 33 „Põllumajanduskultuuri ja heinaseemne üleminekutoetus“,
maaeluministri 6. jaanuari 2021. a määrust nr 2 „Ute ja kitse kasvatamise otsetoetus“,
ja maaeluministri 20. aprilli 2015. a määrust nr 35 „Väikepõllumajandustootja toetus“ (edaspidi määrus nr 35).

Määrusi muudetakse tulenevalt komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artikli 15 lõikes 2 tehtud muudatustest, millega antakse liikmesriikidele senisest enam paindlikkust määrata riigisiselt ühtse taotluse ja maksetaotluse muudatuste esitamise lõpptähtpäev. Lisaks täiendatakse määruse nr 32 lisa 6 nelja kohaliku omavalitsuse üksusega, millele laieneb metsasuse erisus, mida rakendatakse kliima- ja keskkonnatoetuse (edaspidi *rohestamise toetus*) raames. Määruses nr 35 täiendatakse nende õigusaktide loetelu, mille alusel on otsetoetust võimalik taotleda väikepõllumajandustootjate kava raames.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi maakasutuspoliitika osakonna otsetoetuste büroo peaspetsialist Veronika Vallner-Kranich (625 6253, veronika.vallner-kranich@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule on teinud Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunikud Mari-Liis Kivipõld (625 6283, mari-liis.kivipold@agri.ee) ja Ketlyn Roze (tel 625 6127, ketlyn.roze@agri.ee) ning eelnõu on keeleliselt toimetanud sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-dega 1–9, § 10 punktidega 1–3 ja §-dega 11–18 sätestatakse „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*) alusel antava 11 toetuse ning kõigi otsetoetuste ja üleminekutoetuste puhul ühtses taotluses ja maksetaotluses muudatuste tegemise lõpptähtpäev.

2020. aasta 26. augustil toimunud otsetoetuste komitee kohtumise raames esitleti Euroopa Komisjoni (edaspidi *komisjon*) poolt komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 muudatusettepanekuid, sealhulgas nimetatud määruse artikli 13 lõike 1 ja artikli 15 lõike 2 muudatusi. Komisjon on jõudnud järeldusele, et liikmesriikidele tuleks anda senisest veelgi enam paindlikkust seoses ühtse taotluse, toetuse- ja maksetaotluse esitamise lõpptähtpäeva ning ühtse taotluse ja maksetaotluse muudatustest teavitamise lõpptähtpäeva sätestamisega ning komisjon ei näe enam vajadust kehtestada sellega seoses ajalisi piiranguid Euroopa Liidu määruse tasandil.

Paindlikkuse vajadus on tingitud eeskätt sellest, et liikmesriigid saaksid paremini arvesse võtta oma vajadusi ja eritingimusi, eelkõige muutuvaid kliima- ja ilmastikutingimusi. Seni kehtinud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artikli 13 lõike 1 kohaselt on liikmesriigil kohustus kehtestada ühtse taotluse, toetuse- ja maksetaotluse esitamise lõpptähtpäevad, mis ei tohi olla hilisemad kui iga aasta 15. mai. Sama määruse kohaselt võivad siiski Eesti, Läti, Leedu, Soome ja Rootsi määrata hilisema kuupäeva, mis ei tohi olla hilisem kui 15. juuni. Muudatuste kohaselt jäetakse artikli 13 lõikest 1 välja teine ja kolmas lause ning liikmesriigile jääb alles volitusnorm kehtestada taotluse esitamise lõpptähtpäev, ilma konkreetsete ajaliste piiranguteta. Eestis on kõikide pindalatoetuste, sh arengukava alusel antavate pindalatoetuste, ning arengukava alusel antavate loomade pidamisega ja loomade heaolu soodustamisega seotud toetuste kohta ühtse taotluse esitamiseks sätestatud ajavahemik 2. maist kuni 21. maini. Arvestades aastatepikkuseid kogemusi ja toimivat praktikat, jääb ka edaspidi toetuse taotluse esitamise lõpptähtpäevaks taotluse esitamise aasta 21. mai.

Lisaks artikli 13 lõikele 1 puudutavad komisjoni tehtavad muudatused ka sama määruse artikli 15 lõiget 2. Seni kehtinud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artikli 15 lõike 2 kohaselt oli taotlejal pärast taotluse esitamist võimalik teha taotluses muudatusi ning nendest tuli Eesti puhul pädevat asutust teavitada hiljemalt 15. juuniks. Selle sätte muudatuse kohaselt tuleb kooskõlas sama artikli lõikega 1 tehtud taotluse muudatustest pädevale asutusele teada anda liikmesriigi poolt sätestatud lõpptähtpäevaks. Eestis jääb selleks ka edaspidi 15. juuni. Sellest

tulenevalt sätestatakse eelnõus komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artikli 15 lõike 2 alusel arengukava alusel antava 11 toetuse ning kõigi otsetoetuste ja üleminekutoetuste puhul ühtses taotluses ja maksetaotluses komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artikli 15 lõike 1 kohaste muudatuste tegemise lõpptähtpäevaks 15. juuni.

Eelnõu § 10 punktiga 3 muudetakse määruse nr 32 § 15⁴ lõike 1 sõnastust seoses viite väljajätmisega komisjoni rakendusmäärusele, mis puudutab PRIA-le kanepiseemnete müügipakendi originaaletikettide esitamise tähtaega. Muutmise vajadus tuleneb komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artikli 13 lõike 1 muudatusest. Kuna komisjon ei näe edaspidi vajadust kehtestada liikmesriikides taotluse esitamise lõpptähtpäeva kohta ajalisi piiranguid Euroopa Liidu tasandil ning sobiliku tähtpäeva saavad liikmesriigid edaspidi ise kehtestada, on viidet vastavalt muudetud. Tegemist on tehnilise muudatusega, millega sisulisi muudatusi ei kaasne.

Eelnõu § 10 punktiga 4 täiendatakse määruse nr 32 lisa 6, millega kehtestatakse ühtse geograafilise piirkonna hulka kuuluvate kohalike omavalitsuse üksuste loetelu, nelja kohaliku omavalitsuse üksusega (edaspidi *KOV*), milleks on Paide linn, Raasiku vald, Rapla vald ning Saku vald. Eestil on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 46 ning komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 639/2014 artikli 48 kohaselt võimalik rakendada nn metsasuse erisust. Eesti on seda erisust rakendanud alates 2015. aastast. Metsasuse erisuse rakendamise aluseks olevad tingimused on kehtestatud eespool nimetatud Euroopa Liidu määrustes. Nendest õigusaktidest tuleneb ka kohustus esitada komisjonile kolme aasta möödudes hiljemalt iga aasta 1. augustiks uus analüüs koos uuendatud andmetega, kui soovitakse jätkata erisuse kohaldamist ka järgnevatel aastatel. Eesti on esitanud analüüsi neljal korral. Lisaks esitati täiendav analüüs seoses 2017. aastal läbiviidud haldusreformiga.

Tuginedes Statistikaametist, Maa-ametist, Keskkonnaagentuurist ja PRIAst saadud uutele andmetele oli võimalik lisada olemasolevate metsasuse erisusega hõlmatud KOVde hulka neli eelnimetatud KOVi. Sellega võimaldatakse nendes piirkondades tegutsevatel põllumajandustootjatel saada vabastus kliima- ja keskkonnatoetuse ehk rohestamise toetuse raames ökoalade tava järgimise täitmisest. Teisisõnu ei ole nendel tootjatel kohustust määrata oma majapidamise toetusõiguslikust põllumaast 5% ökoalaks, milleks võib olla nii põllumaa, millel kasvatatakse põllumajanduskultuuri (nn harimispraktika) kui ka maastikuelemendid.

Eelnõu §-ga 19 täiendatakse määruses nr 35 nende õigusaktide loetelu, mille alusel on otsetoetust võimalik taotleda väikepõllumajandustootjate kava raames. Loetellu lisatakse maaeluministri 14. veebruari 2020. a määrus nr 9 „Piimalehma kasvatamise otsetoetus Saaremaal, Hiiumaal, Muhus, Kihnus ja Ruhnus“, kuna ka seda tootmiskohustusega seotud otsetoetust on võimalik taotleda väikepõllumajandustootjate kava raames.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu ettevalmistamisel on lähtutud

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/200, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (EÜT L 347, 20.12.2013, lk 549–607);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670);
- komisjoni delegeeritud määrusest (EL) nr 639/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika

raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, ning muudetakse kõnealuse määruse X lisa (ELT L 181, 20.06.2014, lk 1–47);

– komisjoni delegeeritud määrusest (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemidega seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73);

– komisjoni rakendusmäärusest (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124);

4. Määruse mõjud

Muudatused on tehnilist laadi ja taotlejate jaoks olukorda sisuliselt ei muuda, kuna ühtses taotluses ja maksetaotluses muudatuste esitamise lõpptähtpäevaks jääb ka edaspidi 15. juuni, ehk sama tähtpäev, mis siiani oli sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artikli 15 lõikes 2.

Metsasuse erisust saab rakendada Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 46 lõike 7 ning Komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 639/2014 artikli 48 alusel siis, kui on täidetud kolm põhitingimust:

- 1) üle 50% kogu Eesti maismaa pindalast peab olema kaetud metsaga;
- 2) majapidamised peavad asuma piirkondades, mis on määratletud looduslikust eripärast tingitud piirangutega aladena kooskõlas määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 32 lõike 1 punktiga a või b;
- 3) üle 50% LAU2¹ tasandil määratud üksuse maismaal asuvast pindalast on kaetud metsaga ja metsa ning põllumajandusmaa vaheline suhtarv on suurem kui 3:1.

Eesti on rakendanud metsasuse erisust nn ühtse geograafilise piirkonna tasemel (st tingimuseks on nn ühtne ja katkematu geografiline piirkond), mitte eraldiseisva kohaliku omavalitsuse üksuse tasandil, kus vaadeldakse 3:1 suhtarvu, sh üle 50% metsaga kaetust, võttes aluseks omakorda sarnaseid põllumajandustingimusi nagu mullastik, mahetootjate ja rohumaade osakaal, kõrge looduskaitseväärtusega alade olemasolu jne. Komisjoni reeglite kohaselt on liikmesriik kohustatud iga kolme aasta järel varem esitatud metsasuse erisuse analüüsi üle vaatama ning komisjoni uuendatud andmetest teavitama. Kuna 2020. aastal on uuendatud analüüsi aluseks olevaid põllumajandusmaa ja metsaandmeid, on kõiki tingimusi arvesse võttes võimalik olemasoleva ühtse geograafilise piirkonna koosseisu lisada neli kohaliku omavalitsuse üksust (Paide linn, Rapla vald, Raasiku vald, Saku vald). Hinnanguliselt 560 ühtse pindalatoetuse, kliima- ja keskkonnatoetuse taotlejal (sh taotlejad, kelle toetuskõlbulik pindala jääb alla 15 hektari ja kes on seetõttu ökoalade tava täimise nõudest vabastatud) ei ole alates 2021. aastast enam kohustust kliima- ja keskkonnatoetuse saamiseks ökoalade tava nõuet täita. 2020. aastal oli ühtse pindalatoetuse, kliima- ja keskkonnatoetuse taotlejaid kokku 14 079, kellest ca 71% ehk 10 122 taotleja maa oli omakorda hõlmatud metsasuse erisusega.

Kokkuvõttes on uuendatud andmete kohaselt ca 56% Eesti territooriumist jätkuvalt metsaga kaetud ning ühtse geograafilise piirkonna tasandil, s.o **Eesti piiriäärsete alade, Vahe-Eesti ning Lääne-Eesti, sh saarte homogeense piirkonna** metsaga kaetus pindalast 59,64%, ehk võrreldes 2017. aastaga on metsamaa osakaal veidi kasvanud. Metsa- ja põllumajandusmaa suhtarv on 3,02. Alltoodud tabelis 1 on eraldi välja toodud maismaa, metsamaa ja kasutatava põllumajandusmaa pindala kogu Eestis ja ühtses geograafilises piirkonnas.

Tabel 1. Maismaa kogupindala, metsamaa ja kasutatava põllumajandusmaa pindala Eestis ja ühtses geograafilises piirkonnas 2020. aastal

¹ LAU2- Local Administrative Unit.

	KOV üksuste arv (LAU2)	Kogupindala (ha)	Metsamaa Kogupindala (ha)	Kasutatava põllumajandusmaa kogupindala (ha)
Eesti	79	4 346 588	2 466 397	980 007
Homogeenne piirkond	52	3 376 156	2 013 493	667 627
Homogeense piirkonnaga hõlmatud osa Eestist	66%	78%	82%	68%

Muudatusega lihtsustatakse ühtse pindalatoetuse, kliima- ja keskkonnatoetuse ökoalade tava täitmise nõudega seotud nõuete täitmist ning tagatakse võrdne kohtlemine tootjate vahel, kelle maad asuvad sarnastes piirkondades ja kehtivad sarnased nõuded. Kliima- ja keskkonnatoetuse nõuete täitmisest on täielikult vabastatud väikepõllumajandustootjate kavaga liitunud taotlejad ning mahetootjad mahepõllumajanduslikult tunnustatud maal. Ökoalade tava täitmise nõudest vabastamine ei vabasta taotlejaid nõuetele vastavuse nõuete täitmisest, sh kohustusest oma põllumajandusmaal asuvaid maastikuelemente säilitada.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulutusi riigieelarve vahenditest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Keskkonnaministeeriumile. Eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks PRIA-le.